

o, elbiseyi karışladı, karışla ölçtü".
Başkası da böyledir; (قَرَشَارُ - قَرَشَامَاق)
karşar - karşamak).

قُرْشَادِي kurşadı: "أَلْ قَفْتَانُ قُرْشَادِي" ol kaftan kurşadı = o, elbisenin kuşağını bağladı",
(قُرْشَارُ - قُرْشَامَاق) kurşar - kurşamak).

قُغْشَادِي kogşadı: "قَتِغُ نَانِكُ قُغْشَادِي" katıg neng kogşadı = sert nesne kogşadı, gevşedi",
(قُغْشَارُ - قُغْشَامَاق) kogşar - kogşamak).

كُوشَادِي kowşadı: "أَرَأْفِي قُوشَادِي" er oknu kowşadı = adam okunu koğuş ağacı daliyle cilâladı".
(كُوشَارُ - كُوشَامَاق) kowşar - kowşamak).

غ ile dahi lügattir.

كُوشَادِي kewşedi: "تَوَاتُ كُوشَادِي" tewi ot kewşedi = deve ot ile geviş getirdi", "قُرْجُ نَانِكُ كُوشَادِي" kurç neng kewşedi = katı şey gevşedi",
(كُوشَارُ - كُوشَامَاق) kewşer - kewşemek). "كُوشَاكُ أَمَّاكُ" kewşem etmek = mayalı, güzel, iyi pişmiş semirtici ekmek" [+].

تَسْغَادِي tasgadı: "أَلْ أَنْتَسْغَادِي" ol anı tasgadı = o, onu tokatladı", (تَسْغَامَاق)

[+] Burada arapça ibareyi olduğu gibi alıyorum: وَبِهِ سُمِّيَ الْخَبْزُ الْخَمِيرُ وَبِهِ سُمِّيَ الْخَبْزُ الْخَمِيرُ bu ibaredeki son kelime benim anlayışıma göre ismi mef'ul sıygasıyla سُمِّيَ olacaktır. Çünkü bu şekle göre anlam mayalı, güzel, iyi pişmiş yağlı ekmek demek olur. Çünkü ayrıca özenilerek pişirilen bu çeşit ekmeklere yağ konur. Şu hale göre anlam "semirtici" değil, "yağlı" olmalıdır. B. A.

tasgar - tasgamak).

سَتْغَادِي satgadı: "أَلْ أَنْكَ بَيْنَ سَتْغَادِي" ol anıñ boynın satgadı = o, onun boynunu çıñnedi", "بِيرْ يُولْ بِيرِكْ سَتْغَادِي" bir yol biriğ satgadı = bir yol bir yola çatıldı", (güneyden gelen yol batıdan gelen yol ile çatıştı, sataştı)", "أَلْ بِيرْمِنِي سَتْغَادِي" alım bərimni satgadı = o, alacağını vereceği ile ödeşti, karşıladı", (سَتْغَارْ- ستغار - satgar - satgamak). Şu beyitte

dahi gelmiştir :

أَزْ نَتِي كُنْدُ وَرِي لِكِنْ جَارُ
كَمِنِي قَلْبِي سَتْغَارَا كُجْرُ كَقَارُ

Ajun tüni kündüzi yelkin keçer

Kimni kalı satgasa küçin kewer

"Açının gecesi, gündüzü komuk olarak geçer, kimin üzerine uğrasa onun kuvvetini gevşetir".

(Zamanın günleri ve geceleri misafir olarak geçer; o, bir kimsenin üzerine uğrasa, basıp geçse onu zayıflatır).

Bu kelime yol ve borç hususlarında Oğuzcadır.

سِتْغَادِي sitgadı: "أَلْ قُولِي سِتْغَادِي" ol kolın sitgadı = o, kolunu sığadı", (سِتْغَارْ- ستغار - sitgar - sitgamak).

بَدْغَادِي badgadı: "أَلْ أَنْكَ آذَاقِي بَدْغَادِي" ol anıñ adhakın badgadı = o, onun ayağını güreşte yakaladı, gelme vurdu". Bu ke-

limeye çevirme ile "بَغْدَادِي bagdadı"
dahi denir, (بَدْغَامَقْ - بَدْغَارُ badgar -
badgamak).

بُلْغَادِي bulgadı: "أَلْ سَوْفَعُ بُلْغَادِي ol suwuğ bulgadı =
o, suyu bulandırdı", "أَلْ تُمَاجُ بُلْغَادِي ol tutmağ bulgadı = o, tenceredeki tut-
mağı bulandırdı, karıştırdı". Başkası
da böyledir. Bulamağ ve bulamağa ben-
zer şeyleri altı üstü iyice pişmesi i-
çin karıştırmak ve kımıldatmak dahi
böyledir. "أَلْ أَرَانِكُ كَنْكَلِنْ بُلْغَادِي ol er a-
nınğ könglin bulgadı = o adam onu kız-
dırdı". Aslı, tab'a uygun gelmiyen ye-
meği yemekten insanın gönlü bulanması
ve kusayazmasıdır. (بُلْغَامَقْ - بُلْغَارُ
bulgar - bulgamak).

[+] بُلْغَادِي tolgadı: "كِيْزِيْنُ بُلْغَادِي kız yinçü tolga-
dı = kız incili küpe takındı". Başka-
sı da böyledir, "أَلْ يُونُكُ بُلْغَادِي ol yünğ
tolgadı = o, yün sümeğini doladı",
"أَنِيْكَ قَرْنِي بُلْغَادِي anınğ karnı tolga-
dı = onun karnı ağırdan ve bunun gibi
şeylerden buruldu", (بُلْغَامَقْ - بُلْغَارُ
tolgar - tolgamak).

[+] Gerek yazma ve gerek basma nüshalarda بُلْغَادِي kelimesi
بُلْغَادِي şeklinde çıkmıştır; ilk harfi noktasız olup bir
üstün hareke vardır. Yazma nüshaya dikkat edilecek olursa
harfin üzerine sonradan çok zayıf bir mürekeple iki nokta
konulmuştur. Bundan başka bu harfin üstün harekesi yanlış-
tır. Bu, düzeltilmemiş, biz düzelttik ve "بُلْغَادِي tolgadı"
şeklinde aldık. Bk.Dv.II,230. B. A.

قَرغَادِي kargadı: "Tengri anı kargadı =
Tanrı onu lânetledi", (قَرغَاز - قَرغَامَاق)
kargar - kargamak).

قُرغَادِي kurgadı: "yer kurgadı = yer
yağmurun azlığından kurudu", (قَرغَاز -
قُرغَاق kurgar - kurgamak).

قِرغَادِي kızgadı: "Beg anı kızgadı =
Bey onu uzaklaştırdı, ona sert bu-
lundu, kakıdı", (قِرغَامَاق - قِرغَاق)
kızgar - kızgamak). Görmez misin,
Türkler Tanrının lânetiyle bir kulun
bir kulu koğması arasını nasıl ayırt
etmişlerdir. Öbür kelimeyi üstün, bu
kelimeyi esre kılmışlardır [+].

قَرَوَادِي karvadı: "ol karanğkuda
karvadı = o, karanlıkta ararken e-
liyle bir şeye dokundu", (قَرَوَاز -
قَرَوَاق karwar - karwamak). Yukarıda
söylediğimiz gibi yumşak و ی yi a
çevirmek caiz olan her yerde "قَرَوَادِي"
karvadı" dahi denir.

[+] Gerek yazma ve gerek basma nüshalarda geçen "قَرغَادِي، قَرغَاز" "قَرغَادِي، قَرغَاز" şekli yanlıştır. Bize kalırsa "قَرغَامَاق kızgadı - kızgar - kızgamak" olacaktır. Çünkü Kaşgarlı "قَرغَامَاق kargamak" fiili ile "قَرغَامَاق kızgamak" fiili arasındaki farkın üstün ve esre- den ibaret olduğunu söylemektedir. Halbuki ikinci fiil ز harfi ile yazılmıştır. Bunun doğru olması lazım gelseydi fark yalnız harekeden ibaret olmayıp harflerin de ayrı ayrı farklar vücutte getirmesi lazımdı. Kaşgarlı böyle bir şeyden bahsetmiyor. Şu halde doğru olan bizim görüşümüzdür. Nitekim Dv. II, 231, 5 te bulunan "kırğadı" kelimesi bize tanıklık etmektedir. B. A.

تلگادی telgedi [+]: "أل آتاسین بُلغادی ol atasın bulgadı = o, babasını sıktı, canını sıktı", "تلگادی telgedi" kelimesi yalnız söylenmez, "بُلغادی bulgadı" kelimesiyle beraber söylenir, (تلگادُ - تلگادُ telger - telgemek).

بتلادی batladı: "أل بوزنی بتلادی ol bözni batladı = o, bezi mayalı bir tortu ile tortuladı, bezi kolaladı", (بتلادُ - بتلاماقُ batlar - batlamak).

butladı: "إت ارک بتلادی it erig butladı = köpek adamı budundan ısırıldı". Bir adam başka bir adamın buduna vurursa yine böyle denir, (butlar - butlamak).

bitledi: "ار بیت بتلادی er bit bitledi = adam bit aradı", (بتلاماقُ - bitler - bitlemek).

bozladı: "تیر بزلادی titir bozladı = dişi deve bozladı, bağırdı". Başkası da böyledir, (bozlar - bozlamak).

başladı: "ارایش بشلادی er iş başladı = a-

[+] Gerek yazma ve gerek basma nüshalarda "بُلغادی bulgadı" kelimesi yalnız başına kullanılmış ise de sözün gelişinden anlaşıldığına göre "تلگادی bulgadı telgedi" diye iki fiilin bir arada kullanılması gerektir. Nasılsa metinde böyle yapılmamıştır. Fakat yine metinde "telgedi" kelimesinin yalnız kullanılmıyacağı söylenmektedir. B. A.

ال يول باشلادی", " dam işe bağladı", " ol yol bağladı = o, yol gösterdi, kılavuzluk etti", " ال سو باشلادی", " ol su bağladı = o, askerin önünden gitti", (o, askere komutanlık etti), (باشلار - باشلاماق).

باشلادی bagladı: " ال اتنک باشلادی" ol otunğ bağladı = o, odun bağladı". Başkası da böyledir, (باشلار - باشلاماق) baglar - bağlamak).

باشلادی bogladı: " ال تون باشلادی" ol ton bogladı = o elbise bogladı, bohçaladı", (باشلار - باشلاماق) boglar - boglamak). Türkler elbiseyi boglamakla başka bir şey bağlamak arasını ayırmışlardır. Bağlamakta ب harfi üstün, boglamakta östredir.

باشلادی bokladı: " ال یلوق باشلادی" yılkı bokladı = hayvan pisledi". Oğuzcadır. (باشلار - باشلاماق) boklar - boklamak).

باشلادی bekledi: " ال نانکر باشلادی" ol nengın bekledi = o, malını bekledi, gözetti", " ال قیغین باشلادی" ol kapugın bekledi = o, kapısını kapattı, peketti". Herhangi bir şey sıkıca bağlamırsa yine böyle denir, (باشلار - باشلاماق) bekler - beklemek).

باشلادی begledi: " ال انی باشلادی" ol anı begledi = o, onu bey saydı, ona bey dedi",